

YAZILIM DESTEĞİ İLE KANTİTATİF KARAR VERME: SİYASİ PARTİLERDE ÖRNEK BİR UYGULAMA

Yılmaz GÖKŞEN, Onur DOĞAN

*Dokuz Eylül Üniversitesi, Dokuzçesmeler Kampüsü,
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yönetim Bilimi Ana Bilim Dalı, 35390
e-mail: yilmaz.goksen@deu.edu.tr*

Alınış: 12 Ekim 2011
Kabul Ediliş: 16 Aralık 2011

ÖZET

Karmaşık yapıdaki karar problemlerini ele almak konusunda klasik mantık ve klasik küme kavramı yetersiz kalmaktadır. Bulanık mantık, bu ihtiyaca etkili biçimde cevap vermektedir. Araştırmalar göstermektedir ki parti içi aday belirleme süreçlerinde kararlar genellikle merkezden bir yönetim vasıtasıyla sezgisel olarak alınmaktadır.

Bu çalışmada, aslında bulanık girdileri olan parti içi aday gösterme süreçleri kantitatif bir analiz ile ele alınmakta, rasyonel ve objektif bir yöntem önerilmektedir. Çalışmada bir parti için aday belirleme sürecinde adayın sahip olması gereken özellikler belirlenmiş, bu özelliklerin önem derecesi uzman görüşü ile saptanmış ve uygun bir çözüm modeli önerilmiştir. Bu çözüm modeli bir web tabanlı bir bilgisayar program ile desteklenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Web programlama, Siyasi Partilerde Aday Belirleme Süreci, Karar Verme, Bulanık Mantık

**QUANTITATIVE DECISION MAKING WITH THE AID OF
SOFTWARE APPLICATION:
A CASE STUDY IN POLITICAL PARTIES**

ABSTRACT

Classic logic and classic set concepts are insufficient about handling the complex form of the decision problems. Fuzzy logic gives efficient response to this requirement. Researches show that during the process of candidate selection in the parties, decisions usually made by the party rule from headquarters by intuitively.

In this study, nomination process of a candidate within the parties, in fact has fuzzy entries, discussed with quantitative analysis, a rational and objective method is recommended. In the study, during the process of candidate selection in the parties, the qualifications that a candidate should have are identified, the importance degrees of these qualifications are determined by the expert opinion and an adequate solution model is suggested. This solution model is supported by a web-based computer program.

Keywords: Web Programming, Candidate Selection in Political Parties, Decision Making, Fuzzy Logic

GİRİŞ

Günümüz dünyasında özel ya da kamu alanında faaliyet gösteren organizasyonların rekabet ortamına ve günümüz koşullarına ayak uydurabilmeleri için karar süreçlerinde etkin metotlar kullanma gereksinimleri vardır. Bu metotlar hem sosyal bilimler hem de fen bilimleri alanında yapılan modern çalışmalarla ve bilimsel bir alt yapı ile oluşturulmalıdır. Özellikle organizasyonlarda belirli seviyedeki yöneticiler buldukları seviyelerde karar mevkisinde olanlar ve organizasyona her yönüyle hâkim olması gereken tepe yöneticileri bu gelişimleri takip etmeli ve kendilerini ve organizasyonu değişime çabuk adapte edebilmelidirler.

Yöneticiler zamanlarını en iyi şekilde değerlendirmek, doğru ve zamanında karar vermek durumundadırlar. Bu kararların verilebilmesi için yöneticiden, organizasyonun amacını anlaması ve bu doğrultuda kendisine iletilen bilgilerden faydalanmak suretiyle anlamlı kararlar verebilmesi beklenmektedir. Özetle bilgi ihtiyaçları, verilmesi gereken kararlarda, kararlar da amaçlarca belirlenecektir(Gökçen, 2007).

Kamusal anlamda, ülkeyi yönetmeye aday organizasyonlar olan siyasi partilerin, iyi organizasyon yapıları oluşturmaları ve süreçlerinde bilimsel bilgi ve teknolojiyen destek almaları rekabet açısından önemlidir. Siyasi partilerin verecekleri kararlarda; rasyonel adımlar izlemeleri, bilimsel bilgi ve teknolojiyen yararlanmaları rekabette avantaj sağlayacağı gibi ayrıca verilecek olan kararlar toplum açısından da önemli olduğu için hayatidir.

Bu çalışmada siyasi partilerin kararlarından en önemlilerinden biri olan aday belirleme kararları için sayısal bir alt yapı ile desteklenmiş bir bilgisayar paket yazılımı önerilmektedir.

KARAR ANALİZİ

Karar analizi, alternatiflerin en iyisini seçmek için akılcı bir sürecin kullanılmasıyla ilgilenir. Seçilen alternatifin iyiliği karar durumunun tanımında kullanılan verinin kalitesine bağlıdır(Taha, 2000).

Bir karar problemi çerçevesinde; karar vericinin mevcut alternatifleri, doğa durumları olarak adlandırılan belirsiz olaylar, kararlar ve belirsiz olayların kesişiminden oluşan sonuçlar yer almaktadır. Karar verme süreci içerisinde bunun yanında, karar vericilerin sürece ilişkin hedefleri, istekleri ve süreç ile ilgili değer yargıları yer alır. Bu karar verme ile problem çözme arasındaki temel farklılıktır.

Karar, herhangi bir sorunu çözüme ulaştırmak amacıyla edinilen bilgilerin, uygun karar modellerinde kullanılmasıyla oluşturulan alternatif çözümlerden en iyi olanının seçilmesi ve yürütülmesi süreci olarak tanımlanabilir(Erpolat, 2007).

Karar verme süreci; birbiriyle ilişkisi olan, şu alt unsurlarda yapılan işlerle gerçekleştirilir. Bu unsurlar sırasıyla; amaç tespiti, bu amaçlara ulaşmada muhtemel sorunların tanımlanması, gerekli bilgi ve verilerin toplanması, değerlendirilmesi, alternatif yolların çıkarılması, bu yolların muhtemel sonuçlarının tahmin edilmesi ve bunlardan amaca en uygun olanın seçilmesidir. Karar alma birbiriyle ilişkili olan bu alt unsurlarla birlikte bir sistem olarak düşünülebilir(Iraz, 2004). Bütün bu yönleriyle karar verme; anlık bir olgu değil, adının çağrıştırdığı anlamın daha ötesinde bir süreci belirten eylemler bütünüdür.

KARAR DESTEK SİSTEMLERİ

Karar Destek Sistemleri(KDS), karar vermeyi kolaylaştırmak ve verilen karara ilişkin sonucu organizasyonlar yada kişiler için en optimal hale getirmek için oluşturulmuş, veriler, modeller, senaryolar vb. içerisinde bulunduran bilgisayar destekli sistemler bütünüdür.

Karar Destek Sistemleri, kararların yarı yapısal ya da yapısal olmadığı durumlarda, karar almaya yardımcı olmak için tasarlanmış, esnek ve etkileşimli bilişim teknolojisi sistemleridir ve karar vericinin yerine geçmek yerine onun kararlarını destekleyici niteliktedir(Yıldız ve Ark., 2008).

Bir Karar Destek Sisteminin temel bileşenleri, KDS veritabanı, KDS yazılım sistemi ve kullanıcı ara yüzüdür. KDS veritabanı birçok uygulamadan elde edilen geçmiş ve mevcut verilerden oluşmaktadır. KDS yazılımı veri analizi için kullanılan yazılım araçlarından oluşur. Bu sistem, KDS kullanıcısının kolayca erişebileceği çeşitli çevrimiçi analitik işleme araçlarından, veri madenciliği araçlarından yada matematiksel ve analitik yöntemlerin bir araya gelmesinden oluşmaktadır (Laudon ve Laudon, 2006).

Power, Karar Destek Sistemleri'ni beş temel boyutta ve üç ikincil boyuta göre sınıflandırmıştır. Bunlar; İletişim Tabanlı KDS, Veritabanlı KDS, Doküman Tabanlı KDS, Bilgi Tabanlı KDS, Model Tabanlı KDS, Kurum İçi ve Kurum Dışı KDS, Genel Amaçlı ve Özel Amaçlı KDS, Web Tabanlı KDS olarak sıralanabilir(Power, 2002).

SİYASİ PARTİLERDE ADAY BELİRLEME SÜREÇLERİ

Türkiye’deki siyasi partilerde milletvekili adayları belirlenmesi süreci ve yerel aday belirleme süreçlerinin sancılı geçtiği açıktır. Parti içinde adaletsizlik yaşandığını iddiaları, haksızlığa uğradığını iddia eden parti mensupları söz konusu olduğundan, aday belirleme süreçlerinin şeffaf ve rasyonel bir yapıya dönüştürülmesi gerekliliği zorunludur.

Çağımız demokrasilerinde, vatandaşın devlet yönetimine katılması; yöneticilerin seçilmesi ve denetlenmesi şeklinde gerçekleşmektedir. Demokratik rejimlerde hemen her vatandaş hiç değilse hayatının bir devresinde yöneticiler arasına girmeyi isteyebilir. Ancak her toplumda hukuk kuralları seçme seçilme hakkını bazı kurallara bağlamıştır (Aydın, 2007).

Milletvekili adaylarının belirlenme usulleri anayasada; “Siyasi Partiler Kanunu Yedinci Bölüm: Siyasi Partilerin Seçimlere Katılması Ve Adayların Tespiti” başlıklı kısımda açıklanmıştır. Ayrıca TBMM üyeliği ve yerel yönetimler için aday belirleme hususları parti tüzüklerinde ayrı olarak yer almaktadır.¹ Literatür incelendiğinde aday belirleme süreçleri için sayısal bir alt yapıyla desteklenmiş bir yazılım yapılmadığı görülmüştür.² Bu konuda, 2007 Yerel seçimleri öncesi AKP’nin belediye başkanı adaylarını belirlemek amacıyla başkanlıklara gönderdiği Beşeri yetenek ve nitelikler, Kavramsal teknik yetenek ve nitelikler ve Geçen dönem başarısı adı altında üç temel ana başlığı içeren bir form söz konusudur.³ Ancak daha detaylı bir aday belirleme sürecine olan ihtiyaç aşikârdır. Bu çalışmada yerel yönetimler için aday belirleme süreci için kantitatif ve bilgisayar destekli bir yaklaşım önerilmiştir. Bu yaklaşım milletvekili adaylığı için de istenirse yeniden tasarlanabilir.

¹ Örnek olarak; Cumhuriyet Halk Partisi parti tüzüğü için; <http://www.chpyenisehirgenclik.org/cumhuriyet-halk-partisi/chp-parti-tuzugu> ve AK Parti parti tüzüğü için; <http://web.akparti.org.tr/media/teskilat/T%C3%BCz%C3%BCk.pdf> linklerinden faydalanılabilir.

² Ayrıca dünyada aday belirleme süreci ile ilgili olarak yayınlanan çalışmalardan David S. Lee’ nin “*Randomized experiments from non-random selection in U.S. House elections*” isimli çalışması sürecin matematiksel modellenmesi ile ilgili dikkat çeken bir çalışmadır.

³ Forma ulaşmak ve form ile ilgili daha fazla bilgi için bkz: <http://www.tumgazeteler.com/?a=4232658>

DOĞRU ADAY SEÇİMİ PROGRAMI(DAS)

Doğru aday belirleme programı yapısına uygun bir programa diliyle ve veritabanı kullanılarak yapılmıştır.

Adaylara ilişkin nihai puanlamanın belirlenmesi sürecindeki işlemler bulanık mantık kapsamında yapılan işlemlerdir. Bu işlemler sonraki bölümde anlatılmıştır.

Bulanık Küme Ve Uygulama Arka Planı

Klasik mantık yaşadığımız dünyanın modellenmesi konusunda yetersiz kalmış ve bir nevi evrim geçirerek yerini bulanık mantık kuramına doğru bırakmaktadır. Bu dönüşüm bir takım kilometre taşlarından oluşmaktadır.

Bulanık mantığın ardındaki temel fikir, bir önermenin ‘doğru’, ‘yanlış’, ‘çok doğru’, ‘çok yanlış’, ‘çok çok doğru’, ‘çok çok yanlış’, ‘yaklaşık olarak doğru’, ‘yaklaşık olarak yanlış’, v.b. gibi, olabileceğidir(Zadeh, 1979). Bulanık bir küme, değişik üyelik yani ait olma derecelerine sahip elemanları olan bir küme türüdür. Böyle bir küme, elemanlarının her birine 0 ile 1 arasında üyelik değeri atayabilen bir üyelik fonksiyonu ile karakterize edilebilir. Bulanık kümelerin bu tanımı, bulanık kümelerle ilgili ilk çalışmaları yapan ve bu konunun bulucusu olarak kabul edilen Lotfi A. Zadeh tarafından 1965 yılında yayınladığı orijinal makalesinde yapılmaktadır. Kümeye dâhil olmayan elemanların üyelik değerleri 0, kümeye tam dâhil olanların üyelik değerleri de 1 olarak atanmaktadır. Kümeye dâhil olup olmadıkları belirsiz olan elemanlara ise belirsizlik durumuna göre 0 ile 1 arasında değerler atanır. Oysa kesin küme teorisinde belirsiz eleman diye bir şey söz konusu değildir. Bir eleman ya kümeye dâhildir ya da tamamı ile kümenin dışındadır. Dolayısıyla kesin kümelerde bir elemanın alabileceği üyelik değeri ya 0 ya da 1 dir(Altaş, 1999).

Parti içi aday belirleme sürecinde adayın özelliklerinden oluşturulan anket ile elde edilen puanlar sistemin kesin girdileridir. Ağırlık vektörlerinin oluşturduğu

matrisler ile her bir adayın aldığı puanlar ile birleşim işlemi kuralı ile çözüm aşamasına devam edilir. Klasik kümelerde yapılan küme işlemleri, bulanık kümelerde de yapılabilir. Diğer bir deyişle, bulanık küme işlemleri, klasik küme işlemlerinin uzantısı olarak düşünülebilir. Çalışmada matris yapısına dönüştürülmüş ağırlık vektörlerinin birleşimi ve kesişimi ile işlem yapılacağından bu işlemlerle ilgili ön bilgi verilecektir. Birleşim işleminde alt kümelerin “veya” ifadesi ile bir araya getirilmesi söz konusudur. Burada, oluşan birleşim kümesinde, tüm alt kümelerde bulunan elemanların yer aldığı anlaşılır. Şu şekilde ifade edilir: $A \cup B = \{x \mid x \in A \text{ veya } x \in B\}$

Çoğul kümeler arasındaki birleşim, kümeler ailesi $\{A_i \mid i \in I\}$ olmak üzere;

$\bigcup_{i \in I} A_i = \{x \mid \exists i \in I, x \in A_i\}$ olarak yazılır.

Kesişim işlemi sonucu kümelerde iki alt kümenin “ve” ifadesi ile bir araya getirilmesi söz konusudur. Burada “ve” ifadesiyle göz önünde tutulan iki veya daha fazla alt kümede bulunan ortak öğelerin oluşturdukları anlaşılır. Şu şekilde ifade edilir: $A \cap B = \{x \mid x \in A \text{ ve } x \in B\}$

Kümeler ailesi $\{A_i \mid i \in I\}$ olmak üzere kesişim; $\bigcap_{i \in I} A_i = \{x \mid \forall i \in I, x \in A_i\}$ olarak tanımlanabilir (Baykal ve Beyan, 2004).

Birleşim ve kesişim işlemleri minimum-maksimum işlemleri ile düzenlenebilir. Bu şekilde düzenlenmiş birleşim yöntemlerine min-max birleşim yöntemi olarak adlandırılır. (Aktaran; Kuşçu, D.)⁴ Uygulama önerilen çözümde, min-max birleşim yöntemi kullanılmıştır. Modeldeki berraklaştırma işlemi ise Sentroid yöntemi de denilen, yaygın olarak kullanılan ağırlık merkezi stratejisi bulanık C kümesinin olabilirlik dağılımının rahim noktasını üretir. Çıktının niceleme sayısı n olduğunda; C, çıkış boyutunda tanımlanan bir kümedir (Baykal ve Beyan, 2004).

⁴ Bu tür işlemler konusunda daha fazla bilgi için bakınız: Tanaka K.: “An Introduction to Fuzzy Logic for Practical Applications”, Rassel Inc., Japan, (1997).

SİYASİ PARTİLERDE ÖRNEK BİR UYGULAMA

$$Z_0 = \frac{\sum_{i=1}^n \mu_c(Z_j)Z_j}{\sum_{i=1}^n \mu_c(Z_j)}$$

Bu işlem ile bulanık değerler kesin değerlere çevrilir.

Uygulama

Akademisyenler ve parti içinde bu konuda uzman kişilerden oluşan bir topluluktan; aşağıdaki ankette yer alan kriterleri her bir temel kriter ve alt kriter için 100 toplam puanı sağlayacak şekilde puanlandırmaları istenmiştir.⁵ Ardından her bir ana ve alt kriter için ortalama puan değeri bulunmuştur. Bu puanlar aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 1. Kriter Puanları Tablosu

ANA KRİTERLER	PUAN	Alt Kriterler	Alt Kriter Puanı
Beşeri Yetenek ve Nitelikler	22	İletişim Kurma Becerisi	28
		Karizması/İnsanları etkilemesi	22
		Liderlik Özellikleri ve İkna Yeteneği	27
		Motivasyon yeteneği ve Sürekliliği	23
		TOPLAM	100
Genel Yeterlilik	23	Yerel-Evrensel gelişmeler ve sorunlarla ilgili bilgi düzeyi	23
		Güçlü ve yeterli teknik ekibe sahiplik	24
		Belediyecilik ve belediye başkanlığı misyonu ve vizyonu	19
		STK ile uyumlu çalışması / Sosyal ağ ve ilişkileri	16

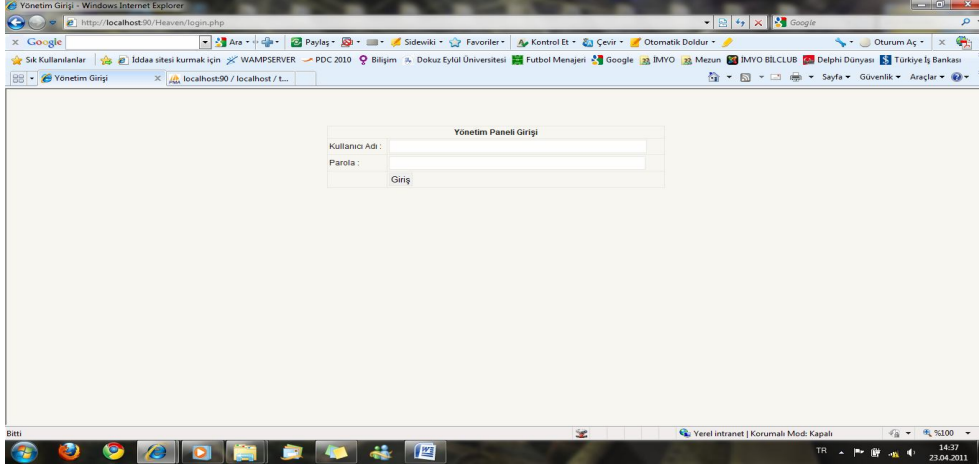
⁵ Kriterler ve alt kriterler; Yılmaz Gökşen, Onur Doğan ve Kaan Yaraloğlu'nun , "Oyun Teorisinin 2009 Yerel Seçimler İçin Uyarlanması: İzmir İli Uygulaması" adlı çalışması, üçüncü bölümde aktarılmış olan AK Partinin yayınlamış olduğu özellikler ve uzman görüşlerine başvurularak oluşturulmuştur.

		Tahsil durumu ve yerel yönetimlerle ilgili aldığı eğitimler	18
		TOPLAM	100
Kentle İlgili Stratejiler	18	Kentsel projelere sahiplik	26
		Kentin gelişimine değer katması ve temsil etme başarısı	23
		Kentin ileri gelenleri ile olumlu ilişkileri	18
		Kent sorunlarına eğilimi ve konu hakkında bilgisi	33
		TOPLAM	100
Kişilik Özellikleri	21	Eldeki kaynakları etkin, verimli ve ekonomik bir biçimde kullanabilmesi	34
		Cesareti zeka ve dışa dönüklük	23
		Yolsuzluk, rüşvet, suiistimal vb. olumsuzluklarda adının yer almaması	32
		Alt Kimlik	11
		TOPLAM	100
Aday-Parti Etkileşimi	16	Parti misyonunu ve vizyonunu benimsemesi	25
		Parti teşkilatı ile olan uyumu	24
		Parti içindeki daha önceki görevlerde başarısı(Önceki dönem belediye başkanlığı)	31
		Parti tabanından gelmiş olması	20
TOPLAM	100	TOPLAM	100

Bu puanlar program dâhilinde sabit olarak kalmaktadır. Bir aday için girilen özelliklere ilişkin puanlar bu puanlar ile işleme sokularak aday için nihai bir puan belirlenmektedir. DAS programı; Genel Görünüm, Kişi Ekle, Oyla, Oylananlar, Grafik, Kullanıcılar, Çıkış isimleri ile tanımlanmış yedi adet menüden oluşmaktadır.

Genel Görünüm

Programa giriş ekranı aşağıdaki şekildedir. Programda birden fazla kullanıcının yer alması mümkün olduğundan, her kullanıcı kendine ait bir *kullanıcı adı* ve *parola* ile sisteme giriş yapabilmektedir.

Şekil 1:Yönetici Paneli Girişi

Giriş yapıldıktan sonra karşımıza aşağıdaki şekilde genel görünüm ekranı çıkmaktadır.

ANA KRİTERLER	PUAN	Alt Kriterler	Alt Kriter Puanı
Beceri Yetenek ve Nitelikler	22	İletişim Kurma Becerisi	12
		Karlılığı / İnsanları Etkilemesi	32
		Liderlik Özellikleri ve İlim Yeteneği	12
		Motivasyon Yeteneği ve Sürekliliği	44
		TOPLAM	100 / Degistir
Genel Yeterlilik	23	Yerel-Evrensel gelişmeler ve sorunlarla ilgili bilgi düzeyi	23
		Çiğci ve yeteri teknik anıbe sahipliği	24
		Belediyeçilik ve belediye başkanlığı misyonu ve vizyonu	19
		STK ile azumlu çalışması / Sosyal ağ ve ilişkileri	16
		TOPLAM	100 / Degistir
Kentle ilgili Stratejiler	18	Kentsel projelere sahipliği	26
		Kentin gelişimine değer katması ve temsil etme başansı	23
		Kentin İleri gelenleri ile olumlu ilişkileri	18
		Kent sorunlarına eğilimi ve konu hakkında bilgisi	33
		TOPLAM	100 / Degistir
		Elsedi kaynağın etkin, verimli ve ekonomik bir biçimde kullanılabilmesi	34

Şekil 2:Genel Görünüm

Bu ekran kriterlerin puanlarını göstermektedir. Çalışmada tavsiye edilen ana ve alt kriterlere ait puanlar bölüm başında gösterilmiştir. Ancak herhangi bir parti ya da herhangi bir bölgenin kendine ait özelliklerine göre puanlar yönetici tarafından yine 100 toplam puanı sağlanacak şekilde değiştirilebilir.

DAS puan toplamını 100 olacak şekilde sabit toplamı olarak kendisi ayarlamaktadır.

Kişi Ekle

DAS programı birden fazla adayın kıyaslamasını yaparak en iyi adayı belirlemeye yöneliktir. Herhangi bir kişinin oylanmasından sonra bir başka adayın oylamasına geçmek için *Kişi Ekle* menüsüne girilir(Şekil 2).

Oyla

Seçilmiş olan aday için oylamanın yapılacağı menü oyla menüsüdür. Bu menüye girildiğinde Şekil 3'teki ekran görüntüsü çıkmaktadır.

Alt Kriterler	Üye1	Üye2	Üye3	Üye4	Üye5
İletişim Kurma Becerisi					
Kartızması / İnsanları Etkilemesi					
Liderlik Özellikleri ve İkona Yeteneği					
Motivasyon Yeteneği ve Sürekliliği					
Yerel-Evrensel gelişmeler ve sorunlarla ilgili bilgi düzeyi					
Çiğü ve yeterli teknik ekibe sahiplik					
Belediyecilik ve belediye başkanlığı misyonu ve vizyonu					
STK ile uyumlu çalışması / Sosyal ağı ve ilişkileri					
Tahsil durumu ve yerel yönetimlerle ilgili aldığı eğitimler					
Kentsel projelere sahiplik					
Kentin gelişimine değer katması ve temsil etme başarısı					
Kentin İleri gelenleri ile olumlu ilişkileri					
Kent sorunlarına eğilimi ve konu hakkında bilgisi					
Eldeki kayıttan etkin, verimli ve ekonomik bir biçimde kullanabilmesi					
Cesareti zeka ve dışadönüklük					
Yolsuzluk, rüşvet, suistimal vb. olumsuzluklarda adının yer almaması					
Alt Kimlik					
Parti misyonunu ve vizyonunu benimsemesi					
Parti teşkilatı ile olan uyumu					

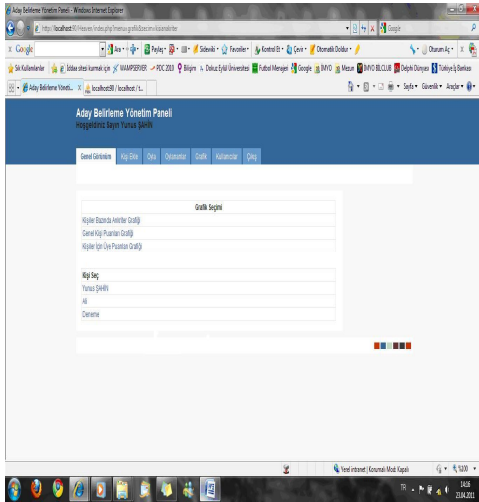
Şekil 3: Oyla

SİYASİ PARTİLERDE ÖRNEK BİR UYGULAMA

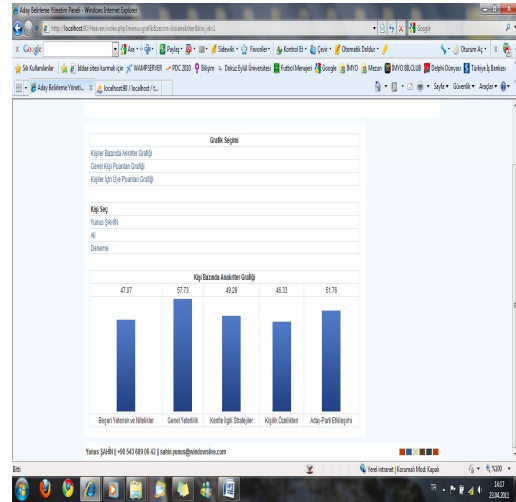
DAS programı beş yöneticinin verdiği puanlar üzerinden çalışmak üzerine tasarlanmıştır. Aday belirlemek üzere oluşturulmuş karar vericiler kendi sütunlarına ilgili adaya ilişkin puanlama değerlerini; “Çok İyi=5, İyi=4, Orta=3, Kötü=2, Çok Kötü=1” skalasından bir değer ile girerler. Alanlar boş geçilemez ve 0 veya 5 den büyük değer girildiğinde sistem kullanıcıya uyarı verecek ve oylama işlemine başlamayacaktır. Bunun yanında, oylananlar isimli menüde oylanmış olan adayların nihai puanları, görülmektedir. Bu puanlar sayısal değerler olarak görülebileceği gibi bir sonraki menüden grafiksel olarak ta görülebilir.

Grafik

DAS programının bu bölümünden üç farklı çeşitte grafik incelemesi yapmak mümkündür. Bu grafikler; Kişisel Bazda Ana Kriter Grafiği, Genel Kişi Puanları Grafiği, Kişiler İçin Üye Puanları Grafiği olarak sıralanmıştır(Şekil 4 ve 5).

Şekil 4:Grafik Seçimi Ekranı

Şekil 5:Kişisel Bazda Ana Kriter Grafiği

Kişisel Bazda Ana Kriter Grafiği, her bir ana kriter için adayın ne kadar puan aldığını göstermektedir. Bu ekrana girildiğinde oylama yapılan adaylar ekranda görülecektir. Aday ismine tıkladığında kişiye ilişkin grafik ekrana gelmektedir.

Genel Kişi Puanları Grafiği ise son puanlara ait grafiksel gösterimi görülebileceği menüdür. Kişiler İçin Üye Puanları Grafiği ise herhangi bir aday için üyelerin verdiği puanların gösterildiği grafiksel ekrandır.

Kullanıcılar/Çıkış

Kullanıcılar menüsü ile daha önce belirtildiği gibi birden fazla kullanıcının olması durumunda, kullanıcılar arası geçiş yapmak için kullanılmaktadır. Çıkış menüsü DAS programından çıkmak için kullanılır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Küreselleşme, teknolojinin iş yaşamındaki olmazsa olmaz rolü, organizasyonları geleneksel iş yapma anlayışından uzaklaşmak zorunda bırakmıştır. Evrensel ölçülerde iş ve çalışma modeli rekabet sürecinde ciddi avantajlar sağlamaktadır. Rasyonel karar alma süreçlerinde matematiksel modellerin kullanılması, hem objektiflik hem de ölçülebilir olma anlamında gerekli olmaktadır. Klasik karar alma ve küme analizleri, karmaşık ve çok değişkenli sorunların çözümünde yetersiz kalmakta ve bu yetersizlik son yarım yüzyılda bulanık mantık teorisi ile giderilmektedir.

Bireylerin, yönetime katılabilmesi, kendi kendisini yönetebilmesi bakımından, parlamenter demokratik sistem hayati önemdedir. Bu süreçte, bireylerin kendilerini temsil edecek olan yetkililerin seçimi sezgisel bir karar biçiminde düşünülemez kadar önemli bir noktadır. Ülkemizde yerel ve de genel anlamda demokratik yönetim temsilcilerinin seçilmesi liderler yanından sezgisel biçimde yapılmaktadır. Bu durum, yönetişim açısından da oldukça sakıncalı olmaktadır.

Çalışmada, karar vericiler açısından rasyonaliteyi sağlayabilmek için, bulanık mantık teorisi ile matematiksel bir karar alma süreci modellenmiş ve bu modelin etkinliği test edildikten sonra konuya özgü bir yazılım ile karar destek sistemi oluşturulmuştur.

Kişiyeye bağlı bir değerlendirmeden çok, bilimsel ve bilgi sistemleri odağında bir karar alma metodolojisi, temsil boyutunda liyakat, yönetim ve yönetişimde sürdürülebilirlik açılarından son derece önemli bir noktadır. Geliştirilen yazılım, siyasi partilerde karar alma süreçlerine destek olması açısından önemlidir. Programda tanımlanmış olan ilk puanlamalar kullanıcının içinde bulunduğu veri koşullarında tekrar gözden geçirilebilir. Bunun yanında aday ile ilgili kriterlerin değiştirilebilme imkânı sunulması sonraki çalışmalarda incelenebilecek bir konu olarak belirtilmelidir. Sonraki çalışmalarda yazılıma kriterlerin değiştirilmesi konusunda bir eklenti yapılabilir. Bu esnekliğin sağlanması, farklı partiler için aday belirleme sürecinde farklı etmenler söz konusu olduğundan oldukça önemlidir.

KAYNAKÇA

- ALTAŞ, İsmail H., Bulanık Mantık: Bulanıklılık Kavramı, Bileşim Yayıncılık, İstanbul, 1999.
- AYDIN, M. A., Milletvekili adaylarının Belirlenme Usulü ve Önseçim, *Yasama Dergisi*, sayı:5, s.4, 2007.
- BAYKAL, N., BEYAN T., Bulanık Mantık İlke ve Temelleri, Bıçaklar Kitabevi, s. 98-101, Ankara, 2004.
- BAYKAL, N., BEYAN, T., Bulanık Mantık Uzman Sistemler ve Denetleyiciler, Bıçaklar Kitabevi, s.223, Ankara, 2004.
- ÇOBANOĞLU, Bülent., Algoritma Geliştirme Ve Veri Yapıları, Pusula Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara, 2009
- ERPOLAT, S., İstatistik Bölümü Öğrencilerini Ve Öğretim Elemanlarını İzleyen Bir Karar Destek Sistemi: Baykuş Programı, s.1 Doktora tezi, , İstanbul, 2007.
- GÖKÇEN, H., Yönetim Bilgi Sistemleri, s.21, Palme Yayıncılık, Ankara, 2007.
- IRAZ, R., Organizasyonlarda Karar Verme Ve İletişim Sürecinin Etkinliği Bakımından Bilgi Teknolojilerinin Rolü, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, ISSN 1302-1796, sayı:11, s.415, 2004.
- KÖSEOĞLU, Kerem., Programcılık Mantığı, 4. Baskı, Pusula Yayıncılık, 2008
- KÖSEOĞLU, Kerem., Veritabanı Mantığı, 6. Baskı, Pusula Yayıncılık, 2010
- KUŞÇU, D., Karar Verme Süreçlerinde Bulanık Mantık Yaklaşımı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007.
- LAUDON, C. K. ve LAUDON J. P. Management Information Systems 'Managing The Digital Firm', 10th Edition, Prentice Hall, New Jersey, 2006.
- MARAKAS, G.M., Decision Support System in 21th Century, Prentice Hall, New Jersey, s.611, 2003.
- REYNOLDS, G. W., Information Systems for Managers, Second Edition, s.145, 1992.
- POWER, D.J., Decision Support Systems: Concepts and Resources for Managers, Westport, Conn., Quorum Boks, s.12 2002.

SİYASİ PARTİLERDE ÖRNEK BİR UYGULAMA

TAHA, H. A. , Yöneylem Araştırması, (çev. Ş.Alp Baray- Şakir Esnaf) 6. Basımdan Çeviri, s.511, Literatür Yayıncılık, İstanbul, 2000.

YILDIZ,O., DAĞDEVİREN, M. ve ÇETİNYOKUŞ T., İşgören Performansının Değerlendirilmesi İçin Bir Karar Destek Sistemi Ve Uygulaması, *Gazi Üniversitesi Mühendislik- Mimarlık Fakültesi Dergisi*, Cilt 23, No 1, s.241, 2008.

ZADEH, Lotfi A., Fuzzy Sets and Information Granularity, Berkeley University CA, 1979.